

O JEDNOM »PLODU NEZDRAVIH POJAVA« U HRVATSKOJ HISTORIOGRAFIJI

Malo ima povjesničara u Hrvatskoj koji se bave proučavanjem srednjovjekovne hrvatske povijesti. Tu je osobito osjetljiva oskudica kadrova. Upravo zbog te malobrojnosti bilo bi poželjno da kod medievalista postoji duh snošljivosti prema svima koji nastoje da dođu različitim putovima do objektivne povijesne istine. Budući da je nekima teško biti objektivan, dolazimo doista do »nezdravih« pojava u hrvatskoj historiografiji.

U sveučilišnom udžbeniku *Povijest Hrvata u ranom srednjem vijeku*, Zagreb 1971, N. Klaić je, pišući o problemu tzv. »pacta conventa«, napisala ovo: »Prema tome, bilo radovi Olega Mandića (»Pacta conventa« i »dvanaest« hrvatskih bratstava, str. 165 i d.; vidi primjedbe u HZ XVII, 1964, str. 509—510) ili neke tobože kritičke primjedbe (S. Antoljak, *Izumiranje i nestanak hrvatskoga plemstva*, str. 55 i d.; usporredi i rec. J. Lučića u HZ XVI, 1964, str. 315 i d., pisanu nekritički i nenaučno) bilo drugih autora nemaju za kritičku historiografiju nikakve vrijednosti jer znače korak nazad. Osim toga, ona su plod nezdravih pojava u hrvatskoj historiografiji.« (81)

U napisu su spomenuta tri autora koji dijele slična stajališta o jednom povijesnom pitanju. N. Kl. posebno izdvaja J. Lučića dajući mu oznaku nenaučnosti i nekritičnosti. Ono što se zbog istog ili sličnog stava ne usuđuje reći prvoj dvojici nabacuje se na trećeg. Blaženi oportunistam!

»Nekritički i nenaučno« je težak i pretežak izraz kojim se svijesno degradira svakog čovjeka koji nešto napiše iz područja povijesti. To je ne samo javna uvreda nanijeta toj osobi, nego — izrečena u jednom udžbeniku — ona je i javno sramoćenje.

Svaki čovjek, pa tako i ja, ima pravo na svoje znanstveno stajalište i pravo da ga se zbog njegova uvjerenja javno ne sramoti i neistinino etiketira.

N. Kl. ima pravo da svoja znanstvena mišljenja brani i propagira. Ima pravo kritizirati tuđe poglede i ne uvažavati ih ako neće. Nema, međutim, pravo javno u udžbeniku izrugivati i ne poštivati tuđa mišljenja s prozirnrom nakanom da se čovjek koji ih zastupa javno diskreditira zbog svoga stava.

Udžbenik mora biti smotra nastojanja svih povjesničara u mukotrpnom traženju objektivne povijesne istine, a ne tribina za bacanje ljage na one koji drugačije ili suprotno misle nego autor. Udžbenik mora zadržati okvir i granice objektivnosti, časopisi služe za polemiku.

O mojem radu o kojem je N. Kl. prosudila da je »nekritički i nenaučno pisan« i da je »plod nezdravih pojava u hrvatskoj historiografiji« postoje najmanje dva pozitivna mišljenja.

Poznati sovjetski povjesničar Vl. Lj. Bromlej uvrstio ga je u svoju knjigu »Stanovljenje feudalizma v Horvatii«, Moskva 1964, s napomenom da predstavlja prilog autentičnosti Qualitera (n. dj., str. 78).

O. Mandić kaže o tom sastavu, između ostalog: »Lučić rezonira veoma oprezno, i baš zato njegova se argumentacija kreće sigurno« (HZ XVII, 1964, 509).

Ako o vrijednosti jednog napisa postoje suprotna mišljenja, neobjektivno je u udžbeniku jednostrano i tendenciozno iznositi samo negativno mišljenje.

N. Kl. ima pravo ne uvažavati i ništa ne držati niti se slagati s ocjenama Bromleja i Mandića o spomenutoj recenziji. To je, međutim, ne ispričava da u jednom udžbeniku pisca te recenzije onemogućava u radu.

Punih 20 godina bavim se povijesnim istraživanjima pod neobično teškim uvjetima i okolnostima. Unatoč tome objavio sam nekoliko radova koji su stekli priznanje u domaćoj i inozemnoj historiografiji. N. K. potezom pera da pišem »nekritički i nenaučno« spaljuje sav taj mukotrpan napor.

Ako ono što je napisano nešto vrijedi, to će ostati kao pozitivan prilog u povijesnoj znanosti, kolikogod se N. Kl. trudila da to briše. Ako nešto ne vrijedi to će otpasti, kolikogod se opet N. Kl. trudila da proglašava (uglavnom sebe) naučnom i kritičkom historiografijom.

Kad se nekoga napada u časopisima i novinama, on ima pravo da se, po zakonu o štampi, brani ondje gdje je napadnut. Ako je osramoćen u udžbeniku, tada pravo nema, jer ga ne može iskoristiti. Zato je postupak N. Kl. prema mojem radu svakako »plod nezdravih pojava u hrvatskoj historiografiji«.

Josip Lučić

H I S T O R I J S K I
Z B O R N I K

Redakcioni odbor:

IVAN KAMPUŠ
OLEG MANDIĆ
BERNARD STULLI
JAROSLAV ŠIDAK

Glavni i odgovorni urednik:

JAROSLAV ŠIDAK

Izdaje
Povijesno društvo Hrvatske
Zagreb